

Prof. dr. Maria-Ana Tupan
Universitatea din Bucharest

Teză de abilitare

Rezumat

Lucrarea este o trecere în revistă a activității mele de cercetare și didactice din anii optzeci și după Decembrie 1989 în contextul unei abordări de principiu a scopului, cadrului teoretic și standardelor programelor de doctorat desfășurate în momentul de față în mari centre universitare.

Teza de abilitare este structurată în trei capitole: **I. Scopurile cognitive și educaționale ale programului de doctorat la începutul secolului XXI; II A patra paradigmă** (a epocii postformale sau a logicilor polivalente), unde sunt prezentate cele paisprezece cărți din punctul de vedere al regimului epistemologic actual, definit de M. L. Commons și F. A. Richards ca fiind „transparadigmatic”, transdisciplinar. Se insistă asupra originalității demersului, atât în ceea ce privește modelul didactic practicat anterior și propus acum la un nivel de învățământ superior, al predării integrate, transdisciplinare (una dintre puținele teze de acest fel fiind „Suprerealismul și știința”, scrisă de Petrișor Militaru, sub îndrumarea Acad. Basarab Nicolescu), cât și contribuțiile teoretice, mai ales la epistemologia modernismului și a postmodernismului (abandonarea logicii binare și trecerea la logici polivalente, reorientarea către modele de simulare științifice în locul celor retorice, dispariția granițelor generice dintre discursuri și reprezentările heterotopice, surse și contexte discursive ale unor opere literare sau filosofice canonice). **III. Proiecte de cercetare și didactice.**

Carierea mea universitară a devenit posibilă după Revoluție, când am părăsit activitatea de redactor și cronicar literar la *Romanian Books* și *Viața Românească*, angajându-mă la Universitatea din București (asistent 1991 - profesor 2002). În ciuda aparentei eterogenități a titlurilor și genurilor (istoria literaturii britanice, genurile în postmodernism, teoria critică în postmodernism cu aplicații, epistemologia epocii moderne, studii de literatură comparată, analiza discursului), activitatea mea publicistică vădește existența unei structuri intelectuale stabile care m-a împins constant către studiul literaturii din punctul de vedere al articulării formale a structurilor semantice (valori cognitive și coduri lingvistice, retorică și epistemologie). Funcționalismul lansat de Hjelmslev concomitent cu revoluția realizată în fizică de Școala de la Copenhaga (calcul probabilistic) a marcat întreaga epocă postbelică. Estetica postmodernă este definită ca semiotică (orientată către codificări și procese semantice), fiind asimilată de Jorgen Dines Johansen și Svend Erik Larsen (Johansen & Larsen, *Signs in Use*, 2002: 89-129) analizei discursului: studiu al structurilor de sens de la nivelul trăsăturilor distinctive (foneme, silabe, semne, părți de vorbire, propoziție, frază, paragraf, text) la contexte relevante. Sau, ca într-un inspirat titlu al Monicăi Spiridon, „interpretare fără frontiere”. Operele literare sunt văzute ca felii, nu de viață, ci de zone ale cunoașterii (aspecte ale experienței codificate de regimuri de cunoaștere, episteme în limbajul lui Foucault, sau „teritorializări” ale fluxului de materie și energie, în varianta Deleuze,

inspirată, poate, după cum am încercat să demonstrăm într-o carte, de fizicianul Philip Anderson.

Limbaje si scenarii poetice (1989) a fost prima încercare de acest fel. Polarității orfic-ermetice, descrierii, prin metafore cognitive, a unei tipologii a liricii moderne de către Gerald Bruns (*Modern Poetry and the Idea of Language*), i-am adăugat monismul transgresiv ontologic al lui Nichita Stănescu, prin urmare, caracteristic epocii postformale. *Discursul modernist* (2000), *Discursul postmodern* (2002) și *A Discourse Analyst's Charles Dickens* (1999) se înscriu în aceeași linie argumentativă. Studiile de istorie literară (*British Literature. An Overview, 2005-6*) uneori din perspectivă comparativă (*Scriitori români în paradigme universale*, 1998 și *Sensul sincronismului*, 2004) sunt exemple de „arheologie a cunoașterii”, în sens foucaultian, de reconstituire a matricei epistemologice asociate diferitelor perioade literare.

The New Literary History (2006), o carte de teorie a istoriei literare ca gen, a fost un fel de concluzie a propriei experiențe în domeniu, dar și o contextualizare a genului așa cum e conceput el în momentul de față pe plan internațional. Aceeași ramă conceptuală a fost folosită în analiza celor mai recente metamorfoze ale genurilor literare (*Genre and Postmodernism*, 2008).

Cărțile apărute din 2009 până în acest moment cuprind studii interdisciplinare: *Modernismul și psihologia* (2009), *Literary Discourses of the New Physics* (2010), *Teoria și practica literaturii la început de mileniu* (2010), *Relativism-Relativity. An Interdisciplinary Perspective on a Modern Concept* (2013). Citite în contextul mișcării de idei a timpului, opere canonice ale literaturii române și universale apar într-o lumină nouă, îmbogățite ca sens și putere de a ne acapara interesul.

Teza oferă elemente care privesc relevanța activității de cercetător ce a stat la baza scrierii acestor cărți: participarea cu comunicări la conferințe internaționale găzduite de mari universități, publicate în volume ale acestora sau comentate favorabil, invitația de a participa la volume de studii în România și în străinătate, ecouri în critica de specialitate (ANEXA 2), includerea în dicționare și cărți de referință, tipul de discurs, temele și metodele care au caracterizat protocoalele disciplinare ale comunității filologice internaționale în această perioadă.

Schimbările de paradigmă în studiile literare, oglindite de aceste cărți, au avut un corolar în modelele predării în învățământul de toate gradele. În anexe (I, III, IV, V), am exemplificat tipul de predare (interdisciplinar, în spiritul Nouului Istorism), descrierea unui curs opțional gândit în aria tematică a conferințelor Asociației Europene de Anglistică - ESSE, fragment dintr-o teză de licență îndrumată, care ilustrează actualitatea modului de tratare și argumentare, precum și un plan de lecție conform modelului integrat (interdisciplinar) dintr-o lucrare de grad pe care am îndrumat-o.

Actualitatea demersului și a tratării subiectelor sunt susținute și de acceptarea unor texte proprii spre publicare de către reviste și edituri străine, printre care prestigioasa Cambridge Scholars Publishing.

O comunicare prezentată recent la Universitatea Roma Tre, solicitată pentru includere în volumul conferinței, ilustrează preocupările mele recente în activitatea de cercetare, pe care sper să le împărtășesc cu cursanții unei școli doctorale.